

que va desenvolupar mentre va viure a Barcelona i també la seva relació amb l'Ateneu. L'exposició, amb Damià Pons com a comissari i dissenyada per Jordi Boix, es va estructurar en diferents panells, degudament il·lustrats, que tenien uns títols que en sintetitzaven els continguts: «Els anys mallorquins (1880-1904)», «La cultura a Mallorca entre els dos segles», «Els anys de Barcelona (1904-1920)», «Miquel S. Oliver i l'Ateneu Barcelonès», «Miquel S. Oliver a l'Ateneu Barcelonès, vist per Gaziel», «L'historiador i l'intel·lectual» i «El narrador i el poeta».

Un fet de rellevància inqüestionable de l'any 2020 en relació a Miquel S. Oliver és que s'ha publicat un nou volum de les seves *Obres completes*. Les coediten Leonard Muntaner Editor i l'Institut d'Estudis Catalans (IEC, Palma). El volum del 2020 és el dotzè i és un aplec de tota la seva *Obra narrativa*, amb la inclusió de la novel·la *Margalida. Paisatge mallorquí* —apareguda per capítols a les revistes *Museo Balear* i *La Roqueta*—, que fins ara mai no havia estat recollida en volum. Es tracta de la primera novel·la en català publicada per un autor mallorquí a l'època contemporània. El volum duu un estudi preliminar de Pere Rosselló Bover titulat «Els models narratius de Miquel dels Sants Oliver». Un treball extens, detallat i rigorós d'aquest investigador i professor universitari que és qui els darrers vint anys ha fet possible que el projecte de l'edició de les *Obres completes* d'Oliver s'hagi anat fent realitat.

Damià PONS
Universitat de les Illes Balears

Centenari de la Societat Castellonenca de Cultura (1920-2020). — L'any 2020, la Societat Castellonenca de Cultura (SCC) va fer cent anys. Estem d'enhonorabona.

La Societat ha anat complint a poc a poc (*festina lente*, segons el seu lema) molts —o gairebé tots— els objectius que es va proposar des de la seva fundació. En cent anys, hi ha hagut molts esdeveniments culturals en què ha intervingut a través dels seus membres. Els objectius de la Societat eren la creació d'una biblioteca, les excursions culturals i artístiques per les localitats més destacades, en aquestes qüestions, de les comarques valencianes septentrionals bàsicament, i la publicació d'un butlletí (BSCC). Els principals, diguem-ne, àmbits d'actuació eren i són encara: a) l'art i/o la història de l'art, b) la història medieval, sobretot a través de la publicació de les cartes pobla de les localitats que conformen sobretot les comarques valencianes septentrionals, i c) altres estudis de l'àmbit lingüístic i literari. Els tres es divideixen alhora en altres molts subapartats en què ha florit l'actuació investigadora o simplement cultural de la nostra Societat.

No hi ha dubte que, entre els interessos intel·lectuals de la SCC, el coneixement de la llengua i el seu estudi va ser des del principi un dels primers, i així, durant el darrer terç del segle XIX, la qüestió de la llengua és va centrar, sobretot, en l'ortografia, una ortografia que fos acceptada per la gran majoria de la societat.

Els tres treballs que van aparèixer al BSCC durant el període 1920-1936 palesen la ferma i clara posició de la Societat Castellonenca de Cultura respecte a la qüestió més important, des del punt de vista sociolingüístic, de qualsevol llengua: l'ortogràfica.

En un primer treball, Salvador Guinot, llavors president de la Societat, publica un breu escrit impellit per la crida apareguda a la revista valenciana *Taula de Lletres Valencianes*¹ del mes de juliol, adreçada als escriptors i a les entitats valencianes preocupades per la qüestió de la llengua. La revista valenciana invitava a fer un esforç comú en la consecució de la unitat ortogràfica. La resposta del primer president de l'entitat, i amb ell la totalitat del membres, és contundent i molt

1. Exactament es tractava del núm. 34 de l'esmentada revista de juliol de 1930, i ocupava les pàgines 3-4. L'escrit de Guinot es publicà al BSCC de setembre-octubre de 1930, pàgines 304-306.

coneguda. La nostra entitat, doncs, deixava ben clar quina era la seva posició en aquest aspecte, i que, per una altra banda, ha mantingut per sempre més.

En un segon escrit, Guinot afegia la idea d'anar avançant en la conformació de la unitat ortogràfica, que no anà endavant, de moment. Finalment, apareix un escrit, encapçalat per una declaració d'intencions, que és la publicació d'allò que modernament s'anomena *Normes de Castelló*, i que els membres de la Societat preferiren de dir-ne *bases d'unificació*, deixant de banda termes com ara *regles o normes*, que no van semblar escaients.

El període cronològic 1942-1960 va ser difícil en els primers anys, tot i que aviat la Societat va poder publicar llibres de poesia, sobretot de Bernat Artola, o estudis de literatura: *Sobre el primer teatre valencià* de Jordi Rubió i Balaguer (1949), etc. Després, vindran treballs dels erudits catalans Lluís Nicolau d'Olwer, Martí de Riquer o del ja esmentat Jordi Rubió i Balaguer, etc.

En 1949, apareixen al *Boletín* els treballs de Josep Giner Marco, i de Carles Salvador. Després en seguiran uns quants de Germà Colón

A partir dels anys seixanta, el govern espanyol obre la mà una mica i «permet» la publicació de tota mena d'estudis i edicions en català en tot el territori de la llengua. Així, hi apareixen treballs de Josep Giner Marco, Germà Colón, Francesc de B. Moll, Joseph Gulsoy, Vicent Pitarch, etc.

Durant el període de 1960 fins a l'actualitat, hi han anat apareixent nous treballs sobre la llengua catalana d'estudiosos ja formats en diverses universitats, molts dels quals encara estan en actiu, sense desdenyar els del període anterior, que han continuat la feina.

Un altre interès, no menys important i de gran rellevància per al erudits castellanencs, va ser l'àmbit de l'art i la història, amb la figura príncep de mossèn Manuel Betí Bonfill, eix vertebrador de tots els historiadors castellanencs que han vingut després, com ara Àngel Sánchez Gozalbo, José Sánchez Adell, mossèn Joan Puig i Puig, etc. Cal dir que un altre aspecte a destacar és el de la participació d'investigadors estrangers en les publicacions de la Societat. Entre altres, tenim: l'irlandès James Casey, els italians Ricardo Filangieri, Antonio Gasparetti i Ezio Levi, el canadenc d'origen armeni Joseph Gulsoy, els suïssos Michael Mitzeltin, Rolf Eberenz, Gret Schib i Curt J. Wittlin i els francesos Pierre Guichard i Amédée Pagès (de la Catalunya del Nord).

Aquests noms il·lustres es sumen a una ingent quantitat d'investigadors que, amb el seu esforç silenciós i constant, han omplert els milers de pàgines que componen les 117 monografies i els 95 butlletins publicats per la SCC en els cent d'anys d'història. Això, sense oblidar tantes altres activitats d'investigació i difusió de la llengua, la literatura, la història i la ciència de les terres de Castelló. Totes aquestes persones han fet possible dur endavant aquell projecte inicial de defensa i estudi del nostre patrimoni cultural, en els seus múltiples àmbits, que ha perdurat fins avui. Desitgem que, després d'aquesta efemèride que es commemora l'any 2021, en vinguin encara moltes altres.

Lluís GIMENO BETÍ
Universitat Jaume I

Activitats culturals de les universitats de Madrid (2019-20/2020-21). — Hem de començar ponderant com cal la publicació del darrer i tercer volum de la traducció castellana del *Llibre de Contemplació en Déu* de Ramon Llull, editat per Palas Atenea (Madrid), obra de la qual n'havíem donat notícia en l'anterior ressenya d'aquestes Activitats acadèmiques (vol. 42, 2020, p. 574-575), arran de la presentació del volum I (29 de març de 2019) al Cercle Català de Madrid, la qual es publicà a la *Revista de Lengua y Literaturas Catalana, Gallega y Vasca*, 20 (2020: 311-344): <<http://revistas.uned.es/index.php/RLLCGV/article/view/28912>>.